

**Daugiapakopio valdymo
veiksmai (klimato srityje) –
Bendras politikos sprendimų
kūrimas kovojant su klimato kaita**

The **EU Covenant of Mayors Office** is responsible for the overall coordination of the initiative in Europe. It is composed of networks of local and regional authorities: Energy Cities, Climate Alliance, EUROCITIES, CEMR, FEDARENE and ICLEI Europe.

Covenant of Mayors Office

Mundo Madou

Avenue des Arts 7/8

1210 Brussels, Belgium

✉ press@eumayors.eu

🐦 [@eumayors](https://twitter.com/eumayors)

🌐 www.eumayors.eu

Išleista Merų pakto biuro Europoje 2021 m. birželį
Europos šalių merų pakto dėl klimato ir energetikos biuro autoriai: George Stiff,
Giorgia Rambelli, Silvia Assalini ir Andreas Jäger
Grafinis dizainas pagal Kate Snow Design

© Europos Sąjunga, 2021 m.
Šis leidinys neužtraukia Europos Komisijai jokios atsakomybės.

Turinys

Kodėl daugiapakopis valdymas – tai svarbus dalykas?	04	Kodėl atskaitomybė turi būti įtraukta į daugiapakopį valdymą?	16
Kodėl atvirumas yra toks svarbus vykdant daugiapakopį valdymą?	10	Kaip daugiapakopis valdymas gali gerinti efektyvumą ?	19
Kokia yra dalyvavimo reikšmė daugiapakopio valdymo kontekste?	13	Kaip daugiapakopis valdymas sąlygoja suderinamumą ?	22
		Kokie pagrindiniai žingsniai gali sustiprinti daugiapakopį valdymą?	25

Kodėl daugiapakopis valdymas – tai svarbus dalykas?

Daugiapakopis valdymas (DPV) yra esminis šiuolaikinės, visapusiškos politikos formavimo¹ elementas, taikomas bet kuriuo lygmeniu – nuo vietos iki ES politikos (ir, žinoma, už Europos ribų). Jis gali sustiprinti įvairius procesus, ypač remiant ir **paspartinant klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo tempus**, taip pat veiksmingai kovojant su energijos nepriteklumi, suteikiant nuoseklų teisingos pertvarkos pagrindą ir sprendžiant daugelį kitų esminių klausimų. Atsižvelgiant į sprendimų, būtinų kompleksiskam globaliam klimato kaitos iššūkiui, mastą ir apimtį, veiksmingas DPV yra pagrindinis pranašumas, galintis paspartinti **ekonomiškai efektyvius ir socialiai integruotus veiksmus**.

Europos merų paktas dėl klimato ir energetikos (toliau – Europos paktas) yra ne tik koordinuotų daugiapakopių veiksmų pavyzdys, bet ir idėjų, išteklių ir galimybių **įgalinti, išplėsti ir integruoti DPV į klimato ir energetikos politiką** visose Europos šalyse, šaltinis. Tačiau kokia gi yra DPV praktiška reikšmė? Kaip jis gali formuoti politiką ir spartinti veiksmus klimato ir energetikos srityje? Kodėl DPV atlieka tokį svarbų vaidmenį Europos pakto kontekste?

Kas yra daugiapakopis valdymas?

Veiksmingas DPV apima **bendradarbiavimo mechanizmus**, užtikrinančius, kad pagrindinės **suinteresuotosios šalys turėtų balsą** jiems aktualiausiai klausimais. Nors DPV – tai tinkamiausias būdas stiprinti politikos formavimo procesus bet kuriuose valdžios lygmenyse, šiame dokumente sąmoningai daugiausia atsižvelgiama į nacionalinio lygmens perspektyvą. Tuo siekiama parodyti, kad DPV – tai ne tik „iš viršaus į apačią“ veikiantis mechanizmas, pagal kurį nacionaliniai atstovai kopijuoja politikos kryptį ir priima atitinkamus sprendimus, prie kurios turi derintis subnacionaliniai subjektai. DPV stovi ant dviejų pamatų:

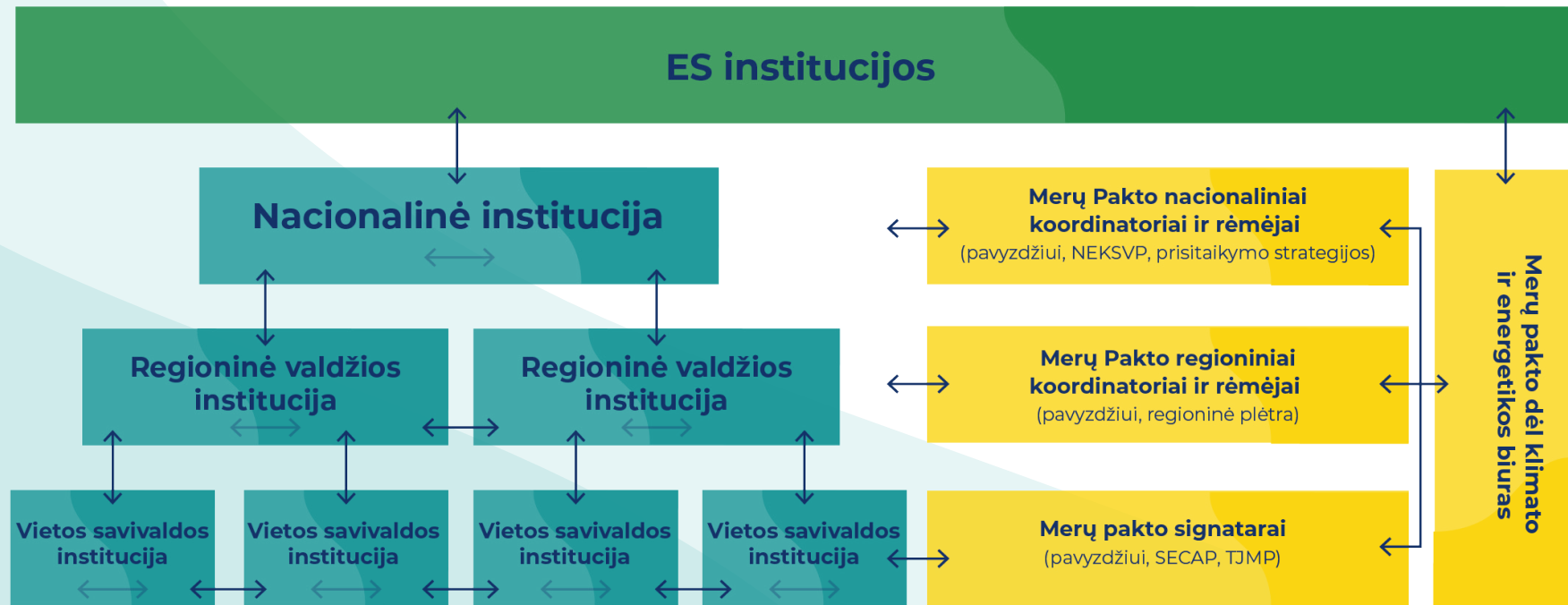
- **vertikalsiosios** kitų lygių (t. y. vietos ir regionų valdžios institucijų) įžvalgų **integracijos**, siekiant sustiprinti ir suderinti aukštesnio lygio institucijų sprendimus su subnacionaliniais poreikiais;
- **horizontaliosios integracijos**, siekiant įtraukti to paties lygio partnerius ir dalyvius iš lygiagrečių ministerijų, atitinkamų viešųjų agentūrų ir kt., norint užtikrinti jų sinergiją ir išvengti

Veiksmingas DPV priklauso nuo dviejų pagrindinių elementų – „struktūrų“ ir „dialogo procesų“. Pirmasis skirtas formalioms ir (arba) neformalioms **sistemoms ir platformoms** (pavyzdžiui, kas dalyvauja ir kaip jiems atstovaujama), o antrasis – **dialogo galimybėms** (pavyzdžiui, kokia yra sąveika tarp suinteresuotųjų šalių ir prie ko jos visos prisideda). Universalus ir visiems tinkančio požiūrio į DPV struktūrų ir dialogo procesų kūrimą iš tikrųjų nėra. Atvirkščiai, DPV turi būti pritaikytas vietos, regionų ir nacionaliniam kontekstams, norint sustiprinti politikos sistemas.

¹ DPV daro poveikį įvairiems (viešiesiems) procesams, todėl sąvoka „politika“ šiame dokumente vartojama platesne prasme, turint omeny įvairių tipų teisės aktus, aukšto lygmens strategijas, veiksmų planus, reguliavimo gaires ir kt.

² Regionų komitetas, **Baltoji knyga, skirta daugiapakopiam valdymui** (2009)

DPV – tai „koordinuoti veiksmai [...], pagrįsti partneryste ir [...] atsakomybe, bendrai valdomų skirtingų atitinkamų valdžios lygių, ir [...] demokratišku teisėtumu bei skirtingų dalyvaujančių veikėjų atstovaujamoju pobūdžiu”.²

Kaip Europos paktas pasinaudoja daugiapakopiu valdymu sėkmingų veiksmų klimato kaitos srityje vykdymui?

DPV požiūris į visapusę integraciją atspindi sistemingą viso Europos pakto požiūrį, kuriuo siekiama įtraukti įvairius veikėjus, skatinant veiksmingesnį atitinkamų švelninimo (pavyzdžiui, išmetamųjų teršalų, energijos vartojimo efektyvumo, **energijos nepritekliaus** ir transporto) ir prisitaikymo (pavyzdžiui, rizikos, pažeidžiamumo ir poveikių) pagrindų parengimą. Šias funkcijas iš dalies atlieka aukštesnės pakopos **koordinatorių** ir **rėmėjų** bendruomenė, kurie jau sėkmingai padeda vietos valdžios institucijoms planuoti pasikartojančius **Tvarios energetikos ir klimato veiksmų plano** (SECAP) ciklus. Be to, kiekvienas signataras turėtų ne tik horizontaliai integruoti įvairius savivaldybių departamentus ir subjektus, bet ir „išeiti iš savo komforto zonos“, įtraukiant atitinkamus vietos veikėjus iš kitų sektorių.

Papildomos priemonės: vertikalųjį ir horizontalųjį bendradarbiavimą galima dar labiau sustiprinti įtraukiant ir nevyriausybinis veikėjus (pavyzdžiui, taikant „keturgubos spiralės“ metodą, kuris apjungia viešąsias institucijas su **pilietine visuomene, akademinė bendruomene ir verslu**), taip sukuriama jų naujųjų perspektyvų pridėtinė vertė. Tiesą sakant, šis daugiasektorinis požiūris tapo toks vertingas, kad neseniai buvo įtrauktas kaip „vietos klimato paktas“ į naująjį Europos pakto politinių įsipareigojimų dokumento skyrių.

Taigi Europos paktas – tai idealus daugiapakopės platformos, kuri **įgalina mažai anglies dioksido į aplinką išskiriantį, atsparų ir įtraukų vystymąsi** bendradarbiaujant vietos ir nacionaliniu lygiu, pavyzdys. Stiprindamas palankių valdymo mechanizmų, daugialypio planavimo praktinę patirtį, racionalizuodamas investicijas, skirtas poveikiui valdyti, ir skatindamas įsitraukti į atsparų ir ekologišką atsigavimą, Europos paktas gali suteikti reikšmingą paramą sėkmingai įgyvendinant Europos žaliajį kursą.

Europos pakto signatarų tikslai ir veiksmai gali prasmingai prisidėti prie Paryžiaus susitarimo tikslų ir uždavinių. Jie gali tapti pagrindinėmis Energetikos sąjungos valdymo priemonėmis, visų pirma veikiant per nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus (NEKSVP). Signatarų parengti, įgyvendinami ir skaidriai stebimi veiksmai gali aiškiai **prisidėti prie atitinkamų nacionalinių politikų**, kurių indėlis yra svarbus tarptautiniams tikslams. Taip pat jie gali turėti tiesioginį, tvarų ir ilgalaikį poveikį įvairiems kompleksiniams sektoriams (tokiems, kaip gamtos procesais pagrįsti sprendimai, biologinė įvairovė, žiedinė ekonomika, sveikata, socialinė įtrauktis ir kt.), pritaikytiems vietos bendruomenėms, kurioms jie atstovauja.

Prasmingai įgyvendinamas DPV praturtina politikos formavimo procesus daugybe privalumų ir lemia ilgalaikių struktūrų, tvirtesnių santykių ir sėkmingesnių iniciatyvų kūrimą. Kitaip tariant, veiksmingai įgyvendinamas DPV yra naudingas visose srityse:

- Sąveika tarp teisės aktų ir politikos priemonių gali tapti geresnė, siekiant išnaudoti visą jų potencialą ir **optimizuoti poveikį vietoje**.
- Prioritetai, paskirstyti įvairiais lygmenimis, gali paspartinti įgyvendinimą dėl stipresnių **įgalinančių sistemų** ir **veiksmingesnio** turimų išteklių **planavimo**.
- Dialogai, skatinami veiksmingų DPV procesų, sustiprina ryšius tarp nacionalinių ir subnacionalinių valdžios institucijų, taip padedant **sutaupyti sąnaudų** sumažinus trūkumus ir **išvengti konfliktų** su lygiagrečiais nacionaliniais procesais arba „iš viršaus į apačią“ einančiu vertikaliu priėmimu.
- Suburdamas visus subjektus deryboms DPV iš esmės skatina **bendrą atsakomybę** už patį politikos formavimo procesą ir tolesnį jo įgyvendinimą.

Europos paktas padeda miestams, regionams ir šalims imtis veiksmų, susijusių su prisitaikymu prie klimato kaitos ir atsparumo didinimu. Tai nuolatinio darbo siekiant suprasti ir tobulinti valdymo metodus, planuojant riziką ir panaudojant taikomus investicinius pajėgumus, rezultatas. Optimizuotas DPV padeda užtikrinti, kad politika įvairiuose lygiuose ir sektoriuose **atitiktų prisitaikymo principus**, išdėstytus naujoje **ES prisitaikymo strategijoje**. Šios strategijos dėmesys sutelkiamas į kelias sritis: ekosistemų prisitaikymą ir integruotą DPV; sustiprintą stebėseną, naudojant aiškius tikslus ir rodiklius; ekosistemų išsaugojimo ir atkūrimo svarbą; prisitaikymo prie klimato kaitos integravimą į visas susijusias politikos sritis; finansavimo visais valdymo lygmenimis, sutelkiant viešąsias ir privačias investicijas, didinimą; ir pasirengimo krizių prevencijai, reagavimo į stichines nelaimes ir žalingo ekonomikos atsigavimo skatinimą.

DPV yra tinkamai suderintas su daugeliu jį papildančių metodų, remiamų Europos pakto. Dėl savo taikomumo įvairiomis aplinkybėmis jis tampa pagrįstų sprendimų enciklopedija, kuri užtikrina, kad su suinteresuotais subjektais visame žemyne būtų tinkamai konsultuojamasi siekiant jų reikšmingo indėlio. ES miestų darbotvarkės partnerystės – tai klasikinis DPV darbo rezultatų pavyzdys, kuriame daugiausia dėmesio skiriama keturiolikai pagrindinių temų, įskaitant energijos pertvarką ir prisitaikymą prie klimato kaitos. Kitos iniciatyvos, kurios irgi dalyvauja suinteresuotųjų subjektų dialogų skatinimo tendencijose, – tai Europos Regionų komitetas, remiantis darbo grupę „**Žalioji kursas vietos lygmeniu**“, ir Europos Komisija (EK), skatinanti vietos **klimato paktus**. Pastaroji iniciatyva, kuri puikiai dera su anksčiau minėtu naujuoju Europos pakto skyriumi, siekia formaliau integruoti įvairius veiksmus vietos lygmeniu, norint prisidėti prie valstybių narių nacionalinių klimato ir energetikos tikslų.

Šiame leidinyje pateikiamos naudingos rekomendacijos, kurios gali padėti panaudoti kokybiškai įgyvendinamo DPV privalumus, ypač susijusius su klimato kaitos veiksmiais, visoje Europoje valdomus nacionaliniu lygiu (pavyzdžiui, NEKSVP arba anglies pertvarkos planai). Turinys pagrįstas Europos konteksto dokumentų apžvalga ir specialiais interviu su Europos pakto koordinatoriais, rėmėjais ir signatarais bei kitais ekspertais dvylikoje ES valstybių narių. Kai kurios išvalgos, gautos iš šių specialistų bei vietos ir (arba) regioninės valdžios atstovų, padeda užtikrinti, kad čia pateikti teiginiai išliktų aktualūs, atnaujinti ir **įgyvendintini visuose Europos kampeliuose** ir už jos ribų.

Kiti svarbūs **DPV pasiekimai iš įvairių pasaulio šalių**, taip pat neabejotinai atspindi sektinus pavyzdžius:

- **Kolumbijos** tarpsektorinis bendradarbiavimas tarp nacionalinių ministerijų ir subnacionalinių subjektų kuriant ir įgyvendinant savo NLNĮV³;
- Sėkmingos vietos ir regioninės apyvartinės taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) **Japonijoje** įrodo galimybę turėti nacionalinę ATLPS;
- **Kenijos** „veiksmų visais valdžios lygmenimis“ metodika skatina priimti nacionalinį klimato kaitos įstatymą ir subnacionalinėse bei nacionalinėse viešosiose institucijose kurti tam skirtas komandas.

Taikant šį metodą gautos rekomendacijos buvo suskirstytos į kategorijas pagal penkis nusistovėjusius gerojo valdymo principus (**atvirumas, dalyvavimas, atskaitomybė, veiksmingumas ir nuoseklumas**)⁴. Šie pagrindiniai ramsčiai kartu su papildančiais metodais, siekiant maksimalios naudos nacionalinės klimato politikos procesuose, padeda sukurti pagrįstą DPV planą. Paskutiniame skyriuje pateikiamas trumpas aprašymas, padedantis sistemingai optimizuoti DPV jūsų individualiame kontekste.

Atvirumas

Dalyvavimas

Atskaitomybė

Veiksmingumas

Nuoseklumas

³ Nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus galima rasti JTBBBB **NLNĮV registre**.

⁴ Principai nurodyti EK šaltinyje: **Baltoji knyga, skirta valdymui Europos Sąjungoje** (2001).

Kodėl **atvirumas** yra toks svarbus vykdant daugiapakopį valdymą?

Jei DPV struktūra yra atvira, suinteresuotieji subjektai turi geresnį supratimą apie tai, kaip veikia politikos grandinė ir kaip jie gali joje dalyvauti. Dėl to jie taip pat generuoja didesnį norą dalytis savo svarbiomis išvalgomis. Jei visa **informacija ir įnašai perduodami skaidriai**, toks procesas sukuria prasmingesnės sąveikos bei nuosavybės jausmą, tai taip pat padeda visą procesą priimti lengviau. Tai taikytina net netiesioginiams dalyviams. Toks yra DPV potencialas: įgyvendinti daug visoje sistemoje vykstančių, kompleksišku su klimato kaita susijusių veiksmų.

Gerai struktūrizuoto mechanizmo, aiškiai apibrėžiančio savo tikslą ir etapus, formavimas

Sistemiškas DPV gali geriausiai sustiprinti politikos procesus, kai visoms suinteresuotosioms šalims paaiškinta, kodėl pirmiausia formuojama politika, nurodoma, kas prisidės ar galėtų prisidėti (idealiausiu atveju apie tai informuoja kompleksiškas suinteresuotųjų šalių planavimas), taip pat aiškiai žinoma, kada vyks skirtingi proceso etapai ir kaip DPV metodai bus taikomi kiekviename iš jų.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Parenkite DPV veiksmų planą, tai turi būti viešai prieinamas dokumentas, susijęs su konkrečiu politikos procesu, užtikrinantis aiškumą, skatinantis platesnį pripažinimą ir supaprastinę komunikaciją siekiant efektyvesnio dalyvių įsitraukimo.

Įvairių veikėjų vaidmens proceso visumoje ir jų indėlio vertės paaiškinimas

Svarbu ugdyti aiškų vaidmenų supratimą, pavyzdžiui, kas yra atsakingas už visą politikos procesą ir kokius pagalbinių vaidmenų turi imtis kiti. Dar didesnio patikimumo galima pasiekti, jei bus paskelbta viešai, kurie subjektai jau dalyvauja procese ir kokias užduotis ar indėlius galima priskirti jiems.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Paskelbkite numatytų vaidmenų sistemą, kurioje būtų stebimi ir palaikomi suinteresuotųjų subjektų indėliai, siekiant užtikrinti visišką proceso skaidrumą ir skatinti jų dalyvavimo tikslumą.

Pakto indėlis

Klimato veiksmų planavimas ir rizikos valdymas dažnai reikalauja darbo už miestų ar regionų ribų, tiek švelninimo (pavyzdžiui, oro kokybės ar judumo klausimais), tiek prisitaikymo priemonių atvejais (pavyzdžiui, miškų gaisrų ar potvynių atvejais). Vietos ir regionų valdžios institucijoms, taip pat kitoms suinteresuotosioms šalims, reikia visapusiškos paramos ir galimybių bendradarbiauti, kitaip negalės būti sprendžiamos tarpvalstybinės įvairių valdymo lygių problemos.

Europos pakto signatarai turi puikias galimybes būti sektinu pavyzdžiu, nes jau turi geriausios praktikos patirtį, priemones, žinias ir gaires, padedančias jiems sėkmingai valdyti riziką, sukurti atsparias mažinimo ir (arba) prisitaikymo strategijas, įgyvendinti efektyvius veiksmų planus ir teikti pirmenybę žaliosioms (atkūrimo) investicijoms. Daugelį šių pavyzdžių ir kitų vertingų medžiagų, kurias parengė ir išbandė Europos pakto biuras bei jo koordinatoriai, rėmėjai ir signatarai, galima rasti viešai prieinamoje **gebėjimų stiprinimo galimybių ir išteklių bibliotekoje**.

Aiškių terminų su realistiškomis prasmingo įsitraukimo galimybėmis nustatymas

Būtina užtikrinti, kad visas DPV būtų tinkamai suplanuotas, o informacija apie jį būtų skaidriai paskelbta. Indėlių teikimui turėtų būti skiriama pakankamai laiko, laikotarpiai neturėtų būti prastai išdėstyti. Pasikartojančio grįžtamojo ryšio pranešimai gali padėti pagerinti galutinius rezultatus ir suteikti suinteresuotosioms šalims daug galimybių į juos atsižvelgti. Tačiau palikus klausimus atvirus ilgam laikui, visas procesas gali be reikalo sulėtėti.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Būtina išleisti aiškiai išdėstytų atitinkamų veiklų ir laiko terminų tvarkaraštį kiekvienam proceso etapui, idealiu atveju suteikiant galimybių įsitraukti pasirinkimą, vengiant nepatogių laikotarpių (pavyzdžiui, atostogų ar didesnių vaikų priežiūros poreikių laikotarpių). Taip pat būtina atsižvelgti į skirtingus prieinamumo poreikius, kad iniciatyva prisidėti neišblėstų.

Informacijos perdavimo suinteresuotosioms šalims suprantamu būdu patvirtinimas

Stipraus DPV požymis: informacija ir pamatinė medžiaga yra skaidriai prieinamos visiems, prieiga neapribota ir nesuteikta tik keliems privilegijuotiems veikėjams. Ši medžiaga ir informacija turi būti lengvai suprantama, būtina vengti pernelyg techninės terminijos, kuri gali būti paini kai kuriems suinteresuotiems subjektams ir tuo pačiu juos atgrasyti.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Visa reikalinga informacija ir pagalbinių dokumentai turi būti plačiai prieinami, kiek įmanoma reikia vengti specializuotosios neaiškios terminijos.

Aktyvus bendravimas su suinteresuotosiomis šalimis per žinomus, lengvai prieinamus kanalus

Labai svarbu teisingai perduoti informaciją. Dinaminiai metodai gali paskatinti aktyvų įsitraukimą, tačiau įvairios įprastos medijos ir formatai, kuriuos naudoja visos susijusios suinteresuotosios šalys, turėtų būti naudojami pirmoje eilėje.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Reguliariai teikite skelbimus apie pagrindines veiklas, kad atitinkami veikėjai žinotų, kada ir kur jie gali dalyvauti. Naudokite tradicines ir skaitmenines priemones (pavyzdžiui, laiškus, laikraščius, televiziją, radiją, viešuosius posėdžius, interneto straipsnius, el. pašta, socialinius tinklus, el. susitikimus ir kt.), norėdami užtikrinti visos numatytos tikslinės auditorijos pasiekiamumą.

Daugiapakopio valdymo veiksmai → Latvija

Aktyviosios komunikacijos strategija, nukreipta į piliečius, profesionalus, akademinę bendruomenę ir įmones, buvo **Latvijos NEKSVP** rengimo proceso pagrindinis svertas. Nacionalinė vyriausybė suteikė įvairias galimybes surengti diskusijas apie energetikos ir klimato tikslus, organizuodama **kelias kampanijas**: per nacionalinę televiziją, viešas konferencijas ir svarstymus bei virtualių susitikimų seriją (įkelta internete vėlesnei prieigai). Šie **atviri procesai** atsispindėjo ir pagrindinio dokumento kūrime, kai pagrindinės savivaldybės, planavimo regionai ir akademinės bendruomenės bei kitų sektorių ekspertai subūrė nacionalinės valdžios atstovus į specialias darbo grupes aptarti NEKSVP veiksmus.

Kokia yra **dalyvavimo** reikšmė daugiapakopio valdymo kontekste?

Visų atitinkamų veikėjų įtraukimas į politikos formavimą yra pagrindinis DPV principas, kai klimato kaitos srities veiksmuose **dalyvauja įvairios institucijos ir vyrauja demokratijos taisyklės**. Įvairių veikėjų integravimas nuo proceso pradžios iki pabaigos, nuo politikos kūrimo iki jos įgyvendinimo, padeda užtikrinti jų poreikių tenkinimą ir suderinamumą su jų veikla klimato ir energetikos srityje. Europos pakto koordinatorių ir signatarų bendradarbiavimas yra puikus pavyzdys, kaip DPV gali virsti sėkmingais veiksmais.

Toks atviras dalyvavimas gali padėti vystyti veiksmų sinergiją, taip pat paskatinti bendrą atsakomybę platesnėse bendruomenės lygmenyse. Šio įtraukaus dalyvavimo pagrindinis veiksnys yra rasti tinkamą veiksmingumo ir pakankamumo pusiausvyrą – pasikliaujant žinomais dalyviais, turinčiais **užtikrintą patirtį**, bet ir palaipsniui įtraukiant **naujas perspektyvas** siekiant tobulinti klimato politiką.

Įvairių vertingų vietos ir regioninių institucijų įžvalgų sinergija

Sutelktinis DPV atveria duris dažnai nuošalyje esančioms subnacionalinėms valdžios institucijoms, kurių vertingos perspektyvos gali prisidėti prie politikos formavimo. Vertikali jų unikalių įžvalgų integracija nuo pat proceso pradžių gali iš esmės suderinti tam tikrą politiką su jų vietos duomenimis ir poreikiais bei tuo pačiu pagerinti tolesnį veiksmingesnį įgyvendinimą.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Pakvieskite vietos ir regionų viešąsias įstaigas į bendrą kūrybos procesą, siekiant esminių įžvalgų ir naudos. Taip pat būtina siekti įtraukti įvairiausias suinteresuotąsias šalis, o ne tik „nuolatinius klientus“ (pavyzdžiui, sostinių ar ekonomiškai stiprių regionų atstovus), taip galima užtikrinti politikos prisitaikymą prie atokesnių vietovių poreikių.

Bendradarbiavimas su kitomis nacionalinėmis institucijomis kuriant papildančias politikos kryptis

Bendradarbiauti horizontalia kryptimi yra lygiai taip pat svarbu, kaip ir vertikalia, t. y. bendradarbiauti su kitais tam tikros organizacijos padaliniais, taip pat atskiruose nacionalinio lygmens subjektuose, arba bent kolektyviai koordinuoti veiksmus. Toks metodas ne tik užtikrina įvairių sektorių įsitraukimą, bet ir racionalizuoja atskiras veiklas, kurias gali vykdyti kiekviena institucija. Taip galima išvengti painiavos dėl viena kitai prieštaraujančių arba tarpusavyje persidengiančių politikos krypčių.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Išeikite iš savo komforto zonos ir kurdami politiką bendradarbiaukite su kolegomis iš kitų ministerijų, agentūrų ir kt., taip galėsite pasimokyti iš jų patirties ir remtis ja. Reguliariai kurdami mainų platformas ir galimybes užtikrinkite vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimą. Būtinai paremkite jas atitinkamais ištekliais, pajėgumais ir politiniais įgaliojimais, tuomet jos galės prasmingai prisidėti prie šio proceso.

Pakto indėlis

Pasinaudokite visų Europos pakto **signatarų, koordinatorių ir rėmėjų** pagalba. Tai jau **parengta patyrusių viešųjų ir neviešųjų veikėjų**, gerai susipažinusių su DPV procesais, **komanda**. Šie dalyviai turi naudingos patirties klimato kaitos klausimais ir paprastai yra atviri bendradarbiavimui, gali suteikti pagalbos gerinant nacionalinę politiką.

Kelių „prieigos taškų“ kūrimas, siekiant įtraukti atitinkamus dalyvius

DPV taiko įvairius kintamų suinteresuotųjų šalių įtraukimo metodus. Kai kurie dalyviai gali būti aktyvesni bendros kūrybos procese, tuo metu kai kurios paskirtos suinteresuotosios šalys gali prisidėti tik prie specifinių proceso etapų. Tikslinės dalyvių grupės gali būti kviečiamos teikti konsultacijas dėl politikos, o plačiai atverus kanalus visuomenės atsiliepimams ir komentarams, galima susidaryti dar platesnį nuomonių spektrą. Naudingų DPV rezultatų gali daugėti, jei indėlių tiekėjams bus siūloma įsitraukti vis daugiau. Keletas grįžtamojo ryšio etapų suinteresuotiems subjektams gali suteikti lankstumo (kadangi jie turės daug šansų pateikti informaciją tuo atveju, jei negalės skirti laiko per vieną kartą) ir dėl to jų indėliai gali pasikartoti.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Aktyviai skatinkite pagrindinius suinteresuotus subjektus dalyvauti (pavyzdžiui, bendrai rengti, teikti konkretų indėlį, ruošti tikslines konsultacijas ar komentarus). Būtinai suplanuokite įvairius „prieigos taškus“ ir pakankamai laiko keliems grįžtamojo ryšio seansams.

Konsultacijos su nevyriausybiniais suinteresuotais subjektais, kurios paspartins bendrų problemų sprendimus

Daugiašalio komponento taikymas DPV taktikoje gali išplėsti įnašų spektrą ir sustiprinti politikos galimybes sprendžiant pagrindinius klausimus taikant visapusišką požiūrį. Tai gali sustiprinti DPV poveikį, ir, žinoma, padės pagrindiniams išorės veikėjams dar plačiau jį priimti.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Pasinaudokite išbandytu „keturgubos spiralės“ metodu, pagal kurį viešasis sektorius bendradarbiaus su pilietine visuomene, verslu ir akademinė bendruomene. Tai pajavirins nusistovėjusius požiūrius ir užtikrins reikiamą dalyvavimą klimato kaitos veiksmų įgyvendinime.

Daugiapakopio valdymo veiksmai → Ispanija

Miestų ir kaimų tvarumo tinklas (*Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat*) – tai atvira, savanoriška įsipareigojusių savivaldybių grupė, bendradarbiaujanti siekiant bendrų prioritetų ir poreikių. Tinkle dalyvauja skirtingos darbo grupės, paskirtos techninių darbuotojų iš Barselonos provincijos. Jos taip pat kartais kviečia nacionalinių vyriausybių atstovus surengti mokymus ir paaiškinimus dėl nacionalinės teisės taikymo vietos lygmeniu. Darbo grupė jau įsteigta ir aiškiai sutelkė savo dėmesį į Europos paktą, tinklas dabar integruoja atitinkamus akademinis ir verslo ekspertus, siekiant sustiprinti savo tarpsektorinius klimato problemų sprendimo būdus. Šis sėkmingas tinklas taip pat pradeda plėstis toliau į savivaldybes iš kaimyninių provincijų, kurios irgi norėtų pasinaudoti reikšminga DPV patirtimi.

Kodėl **atskaitomybė** turi būti įtraukta į daugiapakopį valdymą?

Politika, pagrįsta atskaitingu DPV procesu, paprastai patvirtina visiems, įskaitant plačiąją visuomenę, bendrąjį politikos **teisėtumą**. Kai yra aiškiai apibrėžti kiekvieno dalyvio vaidmenys, įgaliojimai ir atsakomybė politikos grandinėje, jų bendrai parengta politika gali būti suvokiama kaip **tvirtesnė, pagrįstesnė, priimtinesnė ir teisingesnė**. Analogiškai tvirta atskaitomybė gali dar labiau paskatinti suinteresuotųjų šalių (nesvarbu, ar jos dalyvauja konkrečiu atveju, ar ne) konstruktyvų norą bendradarbiauti vykdant kitas veiklas ateityje.

Politikos proceso dalyvių vaidmenų ir įgaliojimų apibrėžimas

Įvairios suinteresuotųjų šalių pareigos, taip pat sąlygos ar įgaliojimai veiksams arba indėliams DPV procese turėtų būti tiksliai apibrėžti. Šių vaidmenų ir lūkesčių paaiškinimas yra būtinas procesą valdantiems lyderiams, taip pat ir visoms dalyvaujančioms valdžios institucijoms ir bet kokiems kitiems asmenims, atstovaujantiems kitoms grupėms (pavyzdžiui, keliems miestams arba asociacijos, veikiančioms kitų vardu).

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** *Ir proceso pradžioje, ir jo metu aktyviai apsvarstykite, ar reikia įsteigti specialius vaidmenis (pavyzdžiui, teikti vidinę stebėseną) arba naujus įgaliojimus (pavyzdžiui, dėl specialios struktūros, specialiai sukurtos sąveikai pagal tam tikrą politiką valdyti).*

Aiškių kiekvieno politikos grandinės etapo atsakomybių ir orientyrų nurodymas

Teisingai apibrėžtame procese turėtų būti nustatytos pagrindinės asmenų pareigos kiekvienam etapui, ir identifikuoti standartai, pagal kurias būtų galima įvertinti jų sėkmingą įgyvendinimą. Taip visiems dalyviams, bei kontrolės institucijoms bus aišku, kas ką turi atlikti.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** *Priskirkite pagrindines pareigas konkreitiems subjektams arba bent jau tam tikriems numatomiems vaidmenims. Jei būtina, naudokite įpareigojimus (pavyzdžiui, subnacionalinėms institucijoms), taip galite užtikrinti jų dalyvavimą. Taip pat naudokite pagrindinius veiklos rodiklius, norėdami įvertinti, teikti ataskaitas ir tikrinti užduočių įgyvendinimą kiekviename etape.*

Pakto indėlis

Europos paktas – tai geras įrodymas, kad vietos ir teritorinės valdžios institucijos gali sėkmingai prisidėti prie politikos formavimo procesų, ypač siekiant klimato ir energetikos tikslų. Europos paktas ne tik pabrėžia **vietos įsipareigojimus įgyvendinti klimato kaitos veiksmus**, bet ir pateikia apžvalgą, kaip vyriausybės gali prisidėti prie nacionalinių ir Europos tikslų. Signatarų baziniai aprašai, pažeidžiamumo vertinimai ir veiksmų planai gali suteikti vertingos informacijos visiems valdžios lygmenims apie tai, kokia pirmenybė turėtų būti teikiama veiksams, siekiant patenkinti įvairius poreikius, nuo bendruomenės iki nacionalinio lygmens.

Sukurtuose SECAP planuose, taip pat juose nurodytų veiksmų stebėsenoje, pateikiamos gairės, skirtos suinteresuotosioms šalims, kaip bet kuriuo lygiu galima **stebėti, teikti ataskaitas ir tikrinti** veiksmų atlikimą vietoje. Kadangi tai yra viešai skelbiami dokumentai, tai taip pat gali būti priemonė piliečiams ar kitoms suinteresuotosioms šalims patikrinti proceso pažangą. Tokiu būdu signatarai tampa atskaitingi už vietos prioritetų ir veiksmų įgyvendinimą. SECAP procesas taip pat gali padėti subnacionalinio ir nacionalinio lygmens valdžios institucijoms apibrėžti aiškiai Europos pakto signatarų veiksmų poveikio apžvalgą ir jų indėlio į savo šalių NEKSVP tikslų pasiekimo istoriją.

Visų indėlių galimos integracijos tinkamo įvertinimo užtikrinimas

Svarbu, kad įnašai į politikos grandinę taip pat būtų traktuojami atsakingai. Visos suinteresuotųjų šalių reakcijos turi būti tinkamai įvertintos galutinio rezultato integravimui. Tuomet jokia iš susijusių šalių neturi jaustis ignoruojama, neva tik privileijuoti veikėjai iš tikrųjų daro poveikį politikai. Gerai apgalvoto stipraus DPV atveju visiems yra pranešama ir demonstruojama, kad tai yra sąžiningas, atviras procesas, kuris ugdo pasitikėjimą ir norą prasmingai prisidėti.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** *Taikykite „deramo patikrinimo“ metodus stebėdami indėlius, sąžiningai įvertindami grįžtamąjį ryšį (geriausia taikant aiškius paskelbtus kriterijus) ir stebėdami priimtus įnašus politikos grandinėje. Idealiu atveju taip pat turėtų būti vykdomi tolesni veiksmai visų prisidėjusių dalyvių atžvilgiu (nepriklausomai nuo to, ar jų indėlis buvo patvirtintas, ar ne) ir galbūt net skaidri padėka pateiksiams tam tikras idėjas, įtrauktas į galutinę politiką.*

Daugiapakopio valdymo veiksmai → Nyderlandai

Nyderlanduose įsikūrė kolektyvinis sprendimų priėmimo procesas (vadinamas „Polderen“, iš „inpolderen“, kuris reiškia „žemės atkovojobimas“, pagrįstas **kolektyviniu sutarimu**, kurio reikia pylimams statyti). Šis modelis yra įprastas Nyderlandų kultūrai, netgi formuojant politiką, pavyzdžiui, siekiant šalies **klimato susitarimą** padaryti labiau atskaitingą suinteresuotiems subjektams. Vykdydama šią iniciatyvą, nacionalinė vyriausybė sukūrė naują veiklos padalinį, kad kaimynystėje esančios savivaldybės galėtų veiksmingiau bendradarbiauti tarpusavyje dėl abipusiai priimtinių tvarios energetikos tikslų. Nors šalies valdyme apibrėžtos tik dvylika provincijų, neseniai buvo specialiai sukurta trisdešimt naujų regionų, kad savivaldybės galėtų efektyviau planuoti **bendrus projektus peržengiant tradicines administracines ribas**. Tai ne tik pagreitina įgyvendinimo terminus, bet ir mažina išlaidas, nes išvengiama veiksmų pasikartojimo, derinami personalo pajėgumai ir netgi į vieną sujungiamos vietos, taip sukuriama darnesnės projektų platformos. Siekiant užtikrinti visišką atskaitomybę, kiekvienas iš trisdešimties naujų regionų turi savo savivaldybėms atstovaujančių ekspertų tarybą, kurios vaidmuo – suformuluoti pasiūlymus ir gauti savivaldybių pritarimą. Esmė yra ta, kad ne tik nacionaliniu lygmeniu nustatyti tikslai būtų įgyvendinami vietos lygmeniu per atskaitingumo procesą, bet ir kad vietos prioritetai būtų kolektyviai apibrėžti ir „judėtų aukštyn“, geriau teikiant informaciją ir nacionaliniams procesams.

Kaip daugiapakopis valdymas gali gerinti **efektyvumą?**

Tarp politikos maksimalaus veiksmingumo ir taikomų jai DPV principų dažniausiai yra tiesioginis ryšys. Gerai suplanuotos DPV sistemos ir dialogai paprastai yra veiksmingesni ir įkvepia aktyvesnį suinteresuotųjų šalių įsitraukimą. Jei veikėjai supranta, kada, koku būdu ir kodėl jų indėliai yra svarbūs, jų **dalyvavimas tampa dar prasmingesnis**. Svarbu pabrėžti ir tai, kad kuo veiksmingiau DPV taikoma tam tikrai politikai, tuo ji gali būti **ekonomiškesnė** – pradedant nuo jos rengimo, įtraukiant finansavimą ir investicijas, iki pat jos įgyvendinimo.

Europos paktas – tai ideali starto linija diskusijai apie tai, kaip galima racionalizuoti ir panaudoti daugiapakopius indėlius kovojant su klimato kaita. Jis suteikia retą galimybę sustiprinti partnerystes, pavyzdžiui, nacionalinės viešosios įstaigos (pavyzdžiui, ministerijos ar energetikos agentūros) gali tapti nacionaliniais koordinatoriais. Jie ne tik taps pagrindiniais sąjungininkais, padedančiais signatarams vykdyti savo įsipareigojimus, bet taip pat gali paskatinti juos prisidėti prie **bendrojo nacionalinių tikslų įgyvendinimo**.

Struktūrų formalumo lygio dėl veiksmingos veiklos nustatymas

Priklausomai nuo šalies ar netgi nuo pačios politikos DPV gali naudoti formalius ar neformalius procesus. Kai kuriais atvejais oficialesnė sistema gali būti reikalinga siekiant suteikti stipresnę galią politikos procesui ir jį koordinuoti. Kitose situacijose gali būti naudingas mažesnio formalumo lygio mechanizmų lankstumas – svarbiausia nustatyti tinkamiausią metodą konkrečiam kontekstui.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Įgalinkite atitinkamus suinteresuotus subjektus, kad jie teiktų informaciją apie atitinkamos bendradarbiavimo ir mainų struktūros kūrimą, ypač atsižvelgiant į realius pagrindinių veikėjų pajėgumus. Tačiau net ir formalesnių platformų atveju būtina šiems veikėjams (pavyzdžiui, subnacionalinėms institucijoms ir (arba) nevyriausybinėms sektoriams) leisti savarankiškai organizuoti ir organiškai kurti papildomas struktūras.

Bendrų prioritetų, konkrečių tikslų ir laukiamų rezultatų nustatymas

Veiksmingo DPV tikslai ir rezultatai yra gerai apibrėžti kiekvienam politikos grandinės etapui. Praktine prasme tai gali reikšti, kad procesas bus valdomas tam tikrais etapais, remiantis ankstesnių stadijų rezultatais ir patirtimi: subnacionaliniai duomenys, sistemos ir darbotvarkės taip pat gali būti labai svarbios informuojant apie šiuos dalykus. Šis metodas gali padėti suderinti ir optimizuoti politiką, racionalizuoti turimus išteklius ir užtikrinti tikslinių bendruomenių įsitraukimą.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Svarbu aptarti prioritetus įvairiais lygmenimis kartu, identifikuojant tikslus ir rezultatus per trumpalaikius ir ilgalaikius laikotarpius. Ieškokite sprendimų, kuriais sumuojamos lėšos, derinami pajėgumai ir efektyviai naudojami ištekliai, siekiant maksimaliai padidinti naudą, atsižvelgiant į įvairius prioritetus. Kurkite vertikalias (t. y. vietos ir regionų valdžios institucijų) ir horizontalias (t. y. nacionalinių viešųjų subjektų) partnerystes, siekdami užtikrinti, kad norimi tikslai ir rezultatai iš tikrųjų atspindėtų subnacionalinius lūkesčius ir veiktų sinergijoje su kitais nacionalinio lygmens procesais.

Daugiapakopio valdymo veiksmai → Belgija

Flandrijos regioninė valdžios institucija, bendradarbiaudama su savivaldybėmis, neseniai patvirtino **Flandrijos klimato paktą**, siekdama užtikrinti **veiksmingą jo sąsają su vietos poreikiais**, tame tarpe ir švelninimo bei energijos ramsčius, aiškiai suderintus su Europos paktu. Be to, įtraukties idėja buvo integruota nuo pat pradžių, nes ne tik sąveika tarp valdžios institucijų, bet ir kiti veikėjai (įskaitant gyventojus) skatinami prisidėti ir nustatyti konkrečius būdus, kaip jie asmeniškai galėtų veiksmingai prisidėti prie vietos ir (arba) regioninių tikslų pasiekimo. Flandrijos klimato pakte taip pat numatyta stebėjimo sistema, kuri bus įtraukta į kas dvejus metus rengiamas pažangos ataskaitas. Šios ataskaitos yra skirtos **lyginti veiklos rezultatus su nustatytais tikslais**, taip pat tai vyksta susitikimų, skirtų tokioms diskusijoms tarp dalyvaujančių veikėjų, metu.

Sąveikos organizavimas tinkamai naudojant konkrečiai skirtus darbo režimus

Kova su klimato kaita taikant politinius sprendimus dažnai gali būti veiksmingiausia, jei pirmiausia atsiskleidžia jos bendrosios ir tarpusavyje susijusios problemos. Visų šalių padėtis yra unikali, šabloniniai metodai visiems netiks, o tai reiškia, kad DPV turėtų būti tinkamai pritaikytas svarbiausioms problemoms spręsti. Klimato veiksams iš tikrųjų reikalingas tinkamų metodų, atitinkančių vietinį ir nacionalinį kontekstus, atradimas ir taikymas. Europos paktas suteikia galimybę sužinoti apie pritaikomus ir naudotinus metodus, kuriuos jau naudoja signatarai ir koordinatoriai, ir kurie gali įkvėpti pasirinkti sėkmingus darbo būdus, leidžiančius dalyviams kartu išspręsti klimato problemas.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** Suskirstykite pagrindines temas į potemes ir padalinkite politikos proceso grandinę į įveikiamus etapus. Priskirkite konkrečius suinteresuotus subjektus ir priemones (pavyzdžiui, konkrečias darbo grupes, tikslinius įnašus ar konkrečias konsultacijas), geriausiu atveju šios grupės ar asmenys turės aiškius įgaliojimus ir tikslus. Kiekviename lygyje prognozuokite, kurie metodai gali būti veiksmingi, ir nustatykite visus įgalinančius veiksmus, kurių gali prireikti politikos tikslams skatinti. Svarbu įsitikinti, kad nuoseklus prašymas išliktų aiškus ir atskleistų, kaip atskiri įnašai prisideda prie bendros panoramos.

Daugiapakopio valdymo veiksmai → Italija

Italija ypač sėkmingai paspartino klimato veiksmų planavimą naudodama DPV metodiką, veiksmingai susiedama Europos pakto skatinamus veiksmus klimato ir energetikos srityje su Europos rekonstrukcijos ir plėtros fondų (ERPF) skyrimu. Pavyzdžiui, tiek Sicilijos, tiek Emilijos-Romanijos regionų valdžios institucijos naudoja ERPF lėšas, siekdamos užtikrinti, kad vietos valdžios institucijos parengtų pagrįstą energetikos veiksmų planą. Be to pastaruoju metu SECAP tapo būtina sąlyga ERPF finansavimui tolesnei veiklai gauti (pavyzdžiui, Sicilijos savivaldybių energijos valdytojams arba Emilijos-Romanijos viešųjų pastatų renovacijoms). Nors tai ne vienintelis tokios gerosios **finansavimo** klimato kaitos prevencijai patirties pavyzdys, jis gana gerai parodo, kad **aiškūs ryšiai tarp fondų ir planavimo/veiksmų vietos kontekste** gali veiksmingai prisidėti prie procesų ir poveikio įvairiais lygmenimis.

Kaip daugiapakopis valdymas sąlygoja **suderinamumą?**

DPV turėtų būti suderintas su platesniu nacionaliniu kontekstu, ir patys procesai turėtų prisidėti prie platesnio **politikos nuoseklumo** konkrečioje šalyje. Politikos, nuo pat pradžių skirtos atsižvelgti į kitų veikėjų poreikius ir įgaliojimus, taip pat yra lengviau **suderinamos su subnacionalinėmis darbotvarkėmis** ir galimybėmis. Toks integruotas papildomumas didina suinteresuotųjų subjektų iniciatyvas prisidėti prie politikos formavimo procesų.

Vienos politikos sinergija su kitomis tame pačiame ar kituose valdymo lygmenyse padeda **išvengti sutapimų, dubliavimo ir painiavos**. Tai padeda subnacionalinėms institucijoms būti geriau pasirengusioms **darniam ir greitam politikos įgyvendinimui**. Vietos veikla gali padėti pagrįsti ir netgi paskatinti ambicingų nacionalinių politikos tikslų pasiekimą. Sinergija taip pat gali būti išnaudota universaliai, pasinaudojant atitinkamomis tarptautinėmis iniciatyvomis (pavyzdžiui, Europos paktu) ir jau turimais ištekliais, siekiant pritaikyti išminktų pamokų išvadas ir tuo pačiu išvengti „dviračio išradinėjimo“ kuriant klimato politiką.

Politikos rengimo suderinimas su vietos, regionų ir nacionaliniu kontekstu

Tinkamas suderinimas įvairiais lygmenimis yra svarbi išankstinė sąlyga kuriant integruotą politikos formavimo procesą, todėl vietos ir regionų valdžia turėtų būti pagrindinės suinteresuotųjų šalių grupės. Tačiau labai svarbu nepamiršti savo jurisdikcijos, procesų, darbotvarkių ir prioritetų bei gerbti ir remti jų gebėjimus ir norą prisidėti. Aiškiai suprantami vaidmenys ir įgaliojimai padeda optimizuoti potencialius indėlius visuose lygmenyse, todėl turėtų būti apibrėžtos visos sąlygos, kurios padeda įgyvendinimo procese.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** *Orientuokite politiką į labiausiai įsitraukiančių veikėjų darbotvarkes ir poreikius. Kai kuriais atvejais gali prireikti daryti tam tikrą spaudimą (pavyzdžiui, skirti įpareigojimus), nustatyti aiškias sistemas arba teikti paskatas ir paramą (pavyzdžiui, specialius įgaliojimus arba pagalbą teikiant išteklius), kad jie galėtų dalyvauti procese ir jo vėlesniame įgyvendinime. Būtina reguliariai atlikti vertinimus: kas ir kokiomis sąlygomis veikė gerai, ir pasinaudoti šiomis išvalgomis, siekiant palaikyti naujoves ir įgalinti priemones tolesnei sėkmingai politikai.*

Daugiapakopio valdymo veiksmai → Suomija

Suomijos vyriausybė pereina nuo fragmentiškos su klimato kaita susijusių veiksmų metodikos prie vis labiau integruotos. Jei anksčiau visos nacionalinės ministerijos (kaip ir atitinkami jų sektoriai) svarstė, kaip galima klimato kaitos klausimus įtraukti į savo planus ir ką būtent jų ministerijai reiškę klimato kaita, dabar vyriausybė atnaujiną savo veiklą su institucijomis, siekdama **sukurti darnesnę organizacinę sinergiją**. Akivaizdu, kad didesnė sąveikos įvairovė gali paskatinti įtraukti ir dalyvavimą, tačiau Suomijos patirtis rodo, kad toks bendradarbiavimas leidžia paspartinti atlikimo terminus ir nuosekliau gerinti rezultatus. Vis labiau suprantama, kad suinteresuotieji subjektai turi veikti koordinuotai visuose klimato veiksmų sluoksniuose, ypač integruojant prisitaikymą ir švelninimą. Suomija jau aktyviai siekia tokio tikslo pasitelkdama DPV ne tik tarp nacionalinių valdžios institucijų. Ji stengiasi atvirai įtraukti į šį procesą Pakto signatarus, siekdama **užtikrinti suderinamumą su vietos atsparumo klimatui** poreikiais ir praktine veikla.

Maksimalus sinergijos panaudojimas ir konfliktų su kitais procesais mažinimas

DPV turėtų prisidėti prie didesnės darnos su kitais politikos procesais. Būtent nacionalinio lygmens dalyviai gali padėti suderinti tam tikras politikas su lygiagrečia veikla. Tuo pačiu metu subnacionalinės vyriausybės gali idealiai pabrėžti galimas kliūtis, kurios gali trukdyti sėkmingai įgyvendinti politiką. Be to, suinteresuotųjų šalių dažnesnis dalyvavimas atitinkamose tarptautinėse iniciatyvose ir projektuose padeda sinergizuoti vietos ir nacionalinius veiksmus, papildančius Europos ir pasaulio geriausios praktikos patirtį.

→ **Metas imtis veiksmų jau dabar!** *Analizuokite institucines perspektyvas visais lygmenimis, ir sužinosite, kur esami ir būsiami politikos procesai gali būti nereikalingi, o kur gali papildyti vienas kitą. Nustatykite visas galimas kliūtis: pavyzdžiui, tai, kaip politiniai pokyčiai (rinkimai, politinės partijos dominavimas ir kt.) gali turėti įtakos DPV proceso aktyvinimui ar funkcionavimui.*

Daugiapakopio valdymo veiksmai → Graikija

Nors 2016 m. Graikijos vyriausybė priėmė **nacionalinę prisitaikymo strategiją**, daugelis šios šalies teritorijų šiuo metu rengia savo **regioninius prisitaikymo veiksmų planus**, ir net kai kurie miestai taip pat yra parengę savo atskirus planus. 2017 m. Atėnai patvirtino savo **atsparumo strategiją** 2030 metams. O visai neseniai šio miesto valdžia pradėjo rengti **vietos prisitaikymo planą**, kuris taip pat padėtų panaudoti paskolą, gautą iš Europos investicijų banko **Gamtos turtų finansavimo priemonės**.

Pakto indėlis

Europos pakto principų aktyvesnis įtraukimas į nacionalinius procesus gali padėti **semtis iš „žinių aruodo“** ir pagerinti politikų suderinimą. Nuoseklus pakto metodikos taikymas (pavyzdžiui, **oficialus** Europos pakto **patvirtinimas** ir (arba) net konkretūs **įsipareigojimai jos laikytis**) paskatins subnacionalines valdžios institucijas parengti vertingą, nuoseklų išmetamųjų teršalų aprašų, prisitaikymo priemonių ir mažinimo veiksmų kompleksą, siekiant **informuoti ir įkvėpti aukštesnio lygio procesų dalyvius**.

Be to, nuoseklesnis Europos pakto išteklių naudojimas gali tapti objektyviu **atramos tašku, pagal kurį galima harmoningai formuoti politiką** visais lygmenimis bei ugdyti didesnę atsparumą politiniams pokyčiams. Nacionaliniai ir teritoriniai koordinatoriai gali nuosekliai padėti signatarams vykdyti derinimą su nacionaliniais procesais ir spartinti ekonomiškai efektyvų vietos SECAP, prisidedančių prie NEKSVP, įgyvendinimą.

Kokie pagrindiniai žingsniai gali sustiprinti daugiapakopį valdymą?

DPV – tai viena svarbiausių priemonių, padedančių rengti politikas visais lygmenimis, kuri **puikiai tinka klimato veikslių** procesams. Jo dėka kuriamos ir įgyvendinamos ne tik bendrojo masto kompleksinės politikos gairės, bet ir specializuotos, pavyzdžiui, teršalų išmetimas, švelninimas, energetika, judumas, prisitaikymas, atsparumas ir kt.

Šiame leidinyje pateiktos DPV rekomendacijos politikos formavimo procesą praturtins naudingais ir įvairiapusiais rezultatais, jų pavyzdžiai nurodyti toliau:

- **prasmingi dialogai** skaidraus bei aktyvaus tarpusavio bendravimo metu;
- indėlių įvairovė, leidžianti sukurti realųjį **suinteresuotųjų subjektų savarankiškumo** jausmą;
- ilgalaikis **teisėtumas** ir stipri įtrauktis į ateities projektus;
- **ekonomiškesnis** pagrįstosios politikos kūrimas ir (arba) įgyvendinimas;
- veiksmingesnės priemonės, **suderintos su vietos ir regionų prioritetais**; ir
- stipresnė sinergija ir **darnesnis** įvairių veiklų **derinimas** tarpusavyje.

Toliau pateikiama šio dokumento skyrių pagrindinių punktų santrauka (įkvepianti veiksmų atlikimui), kuri gali būti naudojama kaip **daugiapakopio valdymo kontrolinis sąrašas**, siekiant nustatyti procesų spragas ir nedelsiant pradėti taikyti DPV:

DPV, taikomas **atvirai** visiems politikos formavimo proceso aspektams ir etapams, yra vertinga investicija į galutinį skaidrumo įtvirtinimą.

- tikslo, struktūrų, atlikimo terminų ir etapų aiškumas
- atvirumas apie suinteresuotąsias šalis, vaidmenis ir indėlius
- aktyviai teikiama informacija, naudojant visiems dalyviams suprantamą terminiją ir prieinamus kanalus

Sutelktinės sistemos, pagrįstos įtraukimu, yra stipraus DPV pagrindas ir yra taikomos nuo pat politikos kūrimo iki įgyvendinimo etapo.

- įžvalgos, pageidaujamos iš vietos, regioninių ir nacionalinių institucijų
- tinkamos konsultacijos su sektoriais, kurie neatstovauja valdžios institucijų
- garantuoti prieigos taškai, skatinantys įsitraukti visoje politikos grandinėje

Kai DPV vykdytume nuo pat pradžių yra nustatytas **atskaitingumo** principas, politikos formavimo procesai taip pat tampa vis pagrįstesni.

- konkretūs vaidmenys ir įgaliojimai, skiriami suinteresuotiems subjektams
- kiekviename etape apibrėžtos atsakomybės ir orientyrai
- visi indėliai yra tinkamai įvertinti, atsižvelgiama į potencialias galimybes
- įtraukti juos į politikos procesą

Tai, kaip **veiksmingai** DPV yra taikomas politikos grandinei, gali turėti tiesioginį ryšį su jo poveikiu realiame pasaulyje.

- deramas dalyvavimas naudojant formalias ir (arba) neformalias struktūras
- kontekstu pagrįsti prioritetai, konkretūs tikslai ir laukiami rezultatai
- specialūs darbo režimai, pritaikyti įvairioms užduotims ir skirtingoms suinteresuotosioms šalims

Nuosekli DPV metodika turėtų neišvengiamai užtikrinti politikos tinkamą suderinamumą su nacionaliniu kontekstu.

- suderinamumas su kitomis vietos ir nacionalinėmis sistemomis ir įgaliojimais
- maksimali sinergija ir minimalūs konfliktai su kitomis veiklomis

Daugiau pagalbos DPV klausimais skaitytojai gali gauti tiesiogiai iš **Europos pakto biuro** atstovų ir **pasinaudoti vertinga Europos pakto signatarų, koordinatorių ir rėmėjų patirtimi**.

**Daugiapakopio valdymo
veiksmai (klimato srityje) –**
Bendras politikos sprendimų
kūrimas kovojant su klimato kaita